

Betaalbaar onderwijs is een recht

Advies van de Vlaamse Scholierenkoepel

Publicatiedatum: 21 november 2022

Goedgekeurd op 15 november 2022 door de Algemene Raad

Dit advies wordt onderschreven door UNICEF België, Netwerk tegen Armoede, Vlaamse Jeugdraad, vzw Krijt, Stichting Pelicano, vzw Goevie en Teach for Belgium.

Inleiding

Als Vlaamse Scholierenkoepel vragen we dat de minister en beleidsmakers dringend werk maken van betaalbaar onderwijs door middel van acties die verder gaan dan financiële steun voor scholen. Door de energiecrisis en de digitalisering van het onderwijs zijn de schoolkosten ten opzichte van de voorbije schooljaren gestegen. Dat concluderen we op basis van onze bevraging. Voor scholieren die opgroeien in kwetsbare omstandigheden heeft dit een negatieve impact. Onderzoek leert ons dat scholieren die opgroeien in kwetsbare omstandigheden omwille van hoge schoolkosten vaak zonder schoolboeken in de klas zitten, minder vaak meegaan op meerdaagse schooluitstappen, kiezen voor goedkopere scholen en studierichtingen... Nu het leven duurder blijft worden, vrezen wij dat ons onderwijs steeds minder toegankelijk wordt.¹

Nochtans heeft ieder kind recht op inclusief en kwaliteitsvol onderwijs². Die toegang wordt sterk bepaald door de betaalbaarheid van ons onderwijs.³ Het recht op onderwijs kan pas maximaal worden gegarandeerd als de toegang tot onderwijs voor alle leerlingen mogelijk is. Vandaag staat de betaalbaarheid van ons secundair onderwijs onder druk. Als Vlaamse Scholierenkoepel vinden we het dringend tijd voor actie.

Met dit advies benaderen we het thema schoolkosten vanuit het oogpunt van de scholier in het secundair onderwijs. 580 scholieren gaven van dinsdag 18 oktober 2022 tot donderdag 27 oktober 2022 hun kijk en mening over dit thema via een online bevraging. We bereikten hiermee scholieren uit alle onderwijsvormen die school lopen in 192 verschillende secundaire scholen uit de Vlaamse Gemeenschap. Bijna de helft van de respondenten zitten in de derde graad (aso 21,4%, bso 13,4% en tso 12,9%).

Deze groep scholieren gaf hun onbetaalbare mening over wat goed gaat en wat nog beter kan op vlak van schoolkosten en betaalbaarder onderwijs. Met dit advies wijzen we op pijnpunten en tekortkomingen in het beleid rond schoolkosten, waar scholieren dagelijks mee worden geconfronteerd en waar het volgens hen dringend beter moet. Want laat ons dit niet vergeten: kwaliteitsvol onderwijs gaat hand in hand met toegankelijk, betaalbaar onderwijs voor iedere leerling.

¹ [Het leven blijft maar duurder worden: inflatie klimt boven 12 procent](#) - nieuwsartikel De Standaard, 28 oktober 2022

² [Artikel 28 - Verdrag inzake de rechten van het kind](#), 20 november 1989

³ [Europese Kindergarantie - recht tot gratis, inclusief en kwaliteitsvol onderwijs](#)

Samenvatting en beleidsaanbevelingen

De energiecrisis en de digitalisering van het onderwijs heeft een negatieve impact op de schoolkosten. De Vlaamse Scholierenkoepel ging op onderzoek uit en bevroeg 580 scholieren uit het secundair onderwijs over schoolkosten. Dit advies geeft enkele van die cijfers weer en formuleert aanbevelingen voor het beleid.

We vragen aan de minister en beleidsmakers:

- Een onmiddellijke bevroering van de schoolkosten in het secundair onderwijs in te voeren voor één jaar: tussen januari 2023 en december 2023. Dit wil zeggen dat de kostprijs per eenheid (bv. de kost per kopie of de kost per maaltijd) gedurende dat jaar niet mag stijgen ten aanzien van kalenderjaar 2022.
- Om een maximumfactuur in te voeren in het secundair onderwijs, aangepast aan de studierichting. Er is meer druk nodig vanuit de overheid om scholen bewust met hun facturen te laten omspringen.
- Om secundaire scholen te verplichten een structureel kostenbewust beleid te voeren met een correcte, duidelijke en transparante bijdrageregeling. Dat beleid moet ook verder gaan dan enkel het voorzien van een bijdrageregeling aan de start van ieder schooljaar.
- Gratis openbaar vervoer van en naar de school als recht voor alle leerlingen.
- Om voor iedere scholier in het secundair onderwijs kosteloze toegang te voorzien om de laptop/Chromebook op school op te laden, zodat extra kosten thuis worden vermeden.
- Om een duidelijke, afgebakende regelgeving omtrent de bijdragen die secundaire scholen mogen vragen.
- Om het inschakelen van incassobureaus te verbieden.

We vragen aan de onderwijskoepels en scholen:

- Om extra begeleiding voor scholieren in het secundair onderwijs die het nodig hebben kosteloos te voorzien. Dure private bijlessen mogen niet de norm worden.
- Om dure en eenmalig te gebruiken invulboeken in het secundair onderwijs te vermijden. Deze kunnen perfect vervangen worden door een (digitaal) alternatief.
- Om een beleid uit te werken rond de inzet van digitale onderwijs- en leermiddelen. Het dubbel gebruik van zowel digitale als fysieke leermiddelen zonder een didactische meerwaarde, moet worden vermeden.
- Om 'domme' schoolkosten ieder schooljaar in kaart te brengen en deze te vermijden.
- Om hun scholen goed te informeren over de zaken waarvoor ze wel en niet kosten mogen aanrekenen.

- Om de contactgegevens van de Commissie zorgvuldig bestuur verplicht in het schoolreglement op te nemen. Indien secundaire scholen toch onterecht (te hoge) kosten aanrekenen, moet de Commissie zorgvuldig bestuur een laagdrempelig aanspreekpunt zijn waar deze praktijken kunnen worden bevestigd en aangepakt.

We vragen aan de onderwijsinspectie:

- Om een beter toezicht in hoeverre de bijdrageregeling in de praktijk door secundaire scholen wordt toegepast, om streng op te treden richting scholen die zich niet houden aan de verplichting.
- Om streng te bewaken dat scholen essentiële zaken als rapporten uitdelen niet verbinden aan het al dan niet betalen van schoolrekeningen.

Wat kost dat?!

In het secundair onderwijs kunnen de schoolkosten hoog oplopen: vervoer van en naar de school, laptop, (meerdaagse) schoolreizen, drukwerk, schoolboeken, rekenmachine, werkmateriaal, schooluniform... De kostprijs van een jaar secundair onderwijs in de eerste graad bedraagt gemiddeld 1207 euro, zegt onderzoek van [SONO](#).⁴ Een schooljaar in de tweede graad kost ongeveer 1134 euro. In de derde graad secundair onderwijs lopen de kosten op tot 1502 euro, afhankelijk van de gekozen studierichtingen en school.⁵ De kostprijs tussen scholen kan erg verschillen.

Met de huidige energiecrisis en inflatie stijgen schoolkosten verder. We zien in onze bevraging dat 65% van de bevroegde scholieren aangeeft dat de schoolkosten in het algemeen gestegen zijn in vergelijking met de schoolkosten van vorig schooljaar. Slechts 4% geeft aan dat deze kosten gedaald zijn ten opzichte van vorig schooljaar. 31% heeft hier geen zicht op.

Scholieren signaleren dat de kostprijs van warme maaltijden/broodjes, (meerdaagse) schoolreizen, drukwerk op school en schoolboeken de meest opvallende stijgers zijn. Ook de kosten van de refter, vervoer van en naar school, werkmateriaal (bv. knutselgerief, gereedschap...) en schooluniformen/kledij voor praktijklessen zijn dit schooljaar volgens veel scholieren aanzienlijk gestegen in prijs. De reden is niet ver te zoeken: scholieren geven aan dat de stijgende energieprijzen hun schoolkosten de hoogte in duwen.

“De [kostprijs van] een warme maaltijden is verhoogd: van 4,80 naar 6,40 euro.”

Scholier, eerste graad A-stroom

“Ik vind dat er te veel kosten worden gezet op het afdrukken van papieren.”

Scholier, derde graad BSO

Tegelijk zien we in onze bevraging dat slechts 14% van de scholieren aangeeft dat (meerdaagse) schoolreizen worden geschorst omdat ze te duur zijn geworden. Het feit dat de meeste (meerdaagse) schoolreizen gewoon doorgaan is een goede zaak voor het inhalen van de leefachterstand⁶ van scholieren. Aan de andere kant schuilt hier ook een risico in voor scholieren die opgroeien in kwetsbare omstandigheden. Zij kunnen reizen van enkele honderden euro's (bv. een eindejaarsreis naar Rome) niet betalen en dreigen zo uit de boot te vallen door een te hoge kostprijs. De mentale impact hiervan op scholieren die moeten thuisblijven mogen we niet onderschatten, want dit zijn vaak de leukste momenten tijdens het schooljaar die ze dan moeten missen.

“Ik voelde me als kind enorm minderwaardig omdat ik niet meekon op schoolreis door de financiële gevolgen van mijn ouders. Ik spaarde vaak of deed extra klusjes

⁴ [Studiekosten in de eerste graad van het secundair onderwijs](#) - Steunpunt Onderwijs Onderzoek (SONO), 2019

⁵ [Studiekosten in de tweede en derde graad van het secundair onderwijs](#) - Steunpunt Onderwijs Onderzoek (SONO), 2020

⁶ [Code zwart voor mentaal welzijn](#) - Advies Kinderrechtencommissariaat, januari 2022

om toch mee te kunnen gaan op schoolreis. Als kind wou ik liever sparen voor speelgoed dan een schoolreis, maar ik was altijd beschaamd dat iemand zou weten dat we het thuis minder hadden.”

Scholier, tweede graad duaal leren

“De schoolreis is nu 700 euro, vorig jaar was het 500 euro.”

Scholier, derde graad TSO

Een heel aantal scholen springt creatief om met de stijgende kosten van (meerdaagse) schooluitstappen. In onze bevraging zien we dat enkele scholieren aangeven dat de school op zoek ging naar goedkopere alternatieven. We moedigen scholen aan om, in samenspraak met leerlingen, zoveel mogelijk op zoek te gaan naar creatieve oplossingen die de kostprijs van schooluitstappen kunnen drukken. Scholieren ervaren een uitstap dichtbij huis, kleinschaliger en met iedereen erbij niet automatisch als minder plezant.

“De sportdag op verplaatsing werd veranderd naar een sportdag op school, de Romereis veranderde van bestemming omdat het te duur zou zijn.”

Scholier tweede graad doorstroom finaliteit

Naast de creativiteit van heel wat scholen om kostenbesparend aan de slag te gaan, zien we ook veel scholen kampen met onbetaalde schoolfacturen. Veel scholen slagen er niet altijd in een passend antwoord te bieden. Secundaire scholen zijn nochtans verplicht om aan de start van ieder schooljaar een duidelijke bijdrageregeling te uit te werken⁷. Met zo een bijdrageregeling ontvangen leerlingen, ouder(s)/voogd een overzicht van de te verwachten kosten bij de ondertekening van het schoolreglement. In de praktijk blijft het echter onduidelijk of alle scholen deze verplichting nakomen en het overzicht van de te verwachten schoolkosten voldoende transparant en correct is.

Tot slot vinden we als Vlaamse Scholierenkoepel dat er meer nodig is om een passend antwoord te kunnen bieden. Het voorzien van een bijdrageregeling is volgens ons niet voldoende, er moet op schoolniveau ook nagedacht worden over hoe de kosten zo laag mogelijk worden gehouden, hoe de evaluatie van de studiekosten gebeurt... Uit SONO-onderzoek van 2020 blijkt dat slechts in 46,8% van de scholen in de tweede en derde graad secundair onderwijs een code of beleidsverklaring rond de beheersing van de studiekosten is uitgewerkt⁸.

Blijven investeren in het opstellen van een structureel kostenbewust beleid, in combinatie met trajecten van onder andere Krijt vzw, kan scholen verder helpen in de strijd tegen onbetaalde schoolfacturen. De secundaire school Immaculata in Ieper geeft inspiratie⁹.

⁷ [Schoolkosten in het secundair onderwijs](#) - website Departement Onderwijs

⁸ [Studiekosten in de tweede en derde graad van het secundair onderwijs](#) - Steunpunt Onderwijs Onderzoek (SONO), 2020

⁹ [Schoolkosten beperken is een taak van elke leraar](#) - Klasse, 19 september 2022

Als Vlaamse Scholierenkoepel vragen we om secundaire scholen te verplichten **een structureel kostenbewust beleid te voeren met een correcte, duidelijke en transparante bijdrageregeling. Voor ons moet dat beleid ook verder gaan dan enkel het voorzien van een bijdrageregeling aan de start van ieder schooljaar.**

De Vlaamse Scholierenkoepel vraagt om na te gaan in hoeverre de bijdrageregeling in de praktijk wordt toegepast. We vragen **om een beter toezicht vanuit de onderwijsinspectie ten aanzien van secundaire scholen en om streng op te treden richting scholen die zich niet houden aan deze verplichting.**

Als Vlaamse Scholierenkoepel vragen we om op korte termijn - en dit tussen januari 2023 en december 2023 - een **onmiddellijke bevrozing van de schoolkosten in het secundair onderwijs in te voeren voor één jaar.** Dit wil zeggen dat de kostprijs per eenheid (bv. de kost per kopie of de kost per maaltijd) gedurende dat jaar niet mag stijgen ten aanzien van het kalenderjaar 2022.

Als Vlaamse Scholierenkoepel vragen we om op langere termijn een **maximumfactuur in het secundair onderwijs** in te voeren, aangepast aan de studierichting. Een maximumfactuur is haalbaar en nodig om alle leerlingen van kwaliteitsvol onderwijs te laten genieten.

Een duidelijk plafondbedrag, zoals we al kennen in het basisonderwijs, zal alle scholen verplichten om kostenbewust na te denken en de schoolkosten waar mogelijk te drukken. Het dwingt scholen tot nadenken over nuttige en nutteloze schoolkosten, dikwijls in overleg met leerlingen en ouder(s)/voogd, en zet aan tot meer betrokkenheid en inspraak. Tot slot kan een maximumfactuur ook een verlaging van de drempel betekenen voor leerlingen die de stap willen zetten naar STEM of andere arbeidsgerichte studierichtingen waar de kosten nu eenmaal hoger liggen.

Een vrijblijvende maximumfactuur op schoolniveau, zoals we die nu kennen bij sommige scholen, versterkt de verschillen tussen “goedkope” en “dure” scholen.

Goede praktijken, zoals de Brusselse secundaire scholen KA Emanuel Hiel en het KA Etterbeek, tonen alvast aan dat een maximumfactuur loont. Zij bewijzen dat het een win-win is voor de leerling, diens ouder(s)/voogd en de school.¹⁰

¹⁰ [Brusselse secundaire scholen werken nu al met een maximumfactuur](#) - nieuwsartikel Bruzz, 30 augustus 2019

Elke leerling moet een school, studierichting en stageplek kunnen kiezen die bij hen past. In onze bevraging zien we dat vervoerskosten van en naar school zijn gestegen. Vervoerskosten vormen naast andere schoolkosten een belangrijk, maar eerder onzichtbaar aandeel in de uitgaven voor school.¹¹ Een jaarabonnement voor jongeren bij de Lijn kost al snel 215 euro terwijl de Brusselse tegenhanger MIVB aantoont dat het ook goedkoper kan voor de schoolgaande ketjes met een jaarprijs van 12 euro.¹² ¹³ Dure verplaatsingskosten blijken al te vaak een struikelblok voor scholieren om te kiezen voor hun favoriete school, studierichting of stageplek, zeker voor diegene die opgroeien in kwetsbare omstandigheden. Zeldzame studierichtingen, die maar op enkele plaatsen worden aangeboden, zijn voor veel leerlingen daarom onbereikbaar.

“Schoolbus is duurder geworden met 30 euro.”

Scholier, tweede graad dubbele finaliteit

Maak van **gratis openbaar vervoer van en naar de school/stageplek een recht voor alle leerlingen**. Alle leerlingen hebben het recht om een school, studierichting en stageplek te kunnen kiezen die het beste bij hen past.

Naast vervoerskosten zijn ook private bijlessen een onzichtbare onderwijskost. Deze zijn sinds de corona crisis enorm aan het stijgen. Ook het lerarentekort heeft hier een effect op. Bijleskantoren zien sinds januari 2021 hun aanvragen door het dak gaan. In een bevraging via Teacher Tapp Vlaanderen zien we dat 50% van de leerkrachten al eens bijles buiten de school heeft aangeraden¹⁴ ¹⁵. Wie niet kan volgen in de les en meer uitleg wil, moet betalen. Deze trend zal vermoedelijk nog toenemen. Als Vlaamse Scholierenkoepel vinden wij dit zorgwekkend. Slagen op school mag niet afhangen van de vraag of ouder(s)/voogd bijles kunnen betalen.

Als Vlaamse Scholierenkoepel vragen we aan secundaire scholen **om extra begeleiding voor scholieren kosteloos te voorzien**. Leerachterstand moet in eerste instantie worden bijgewerkt op school en binnen de schooluren, **niet via dure private bijlessen**.

Weg met domme schoolkosten!

Schoolboeken zijn vaak een zware kost, zeker nu de meeste scholieren naast hun schoolboeken en -materiaal, ook nog verplicht een laptop/Chromebook moeten aankopen of huren. Door de hoge schoolkosten starten niet alle leerlingen op 1 september met de nodige schoolboeken. Dat bevestigt ook de jaarlijkse Boekencheck van

¹¹ [Studiekosten in de eerste graad van het secundair onderwijs](#) - Steunpunt Onderwijs Onderzoek (SONO), 2019

¹² [Kostprijs Buzzy Pazz](#) - De Lijn, november 2022

¹³ [Kostprijs schoolabonnement](#) - MIVB, november 2022

¹⁴ [Private bijlessen boomen, en leerkrachten werken er zelf actief aan mee: wie meer uitleg wil, wordt doorverwezen](#) - nieuwsartikel Het Nieuwsblad, 29 maart 2022

¹⁵ [Het is alle hens aan dek om de punten op te halen](#) - nieuwsartikel De Tijd, 23 januari 2021

vzw Krijt. Aan de start van schooljaar 2022-2023 waren de cijfers hard: in elke klas zit gemiddeld één leerling waarvan de ouder(s)/voogd de schoolboeken niet kunnen betalen.¹⁶ Dat sommige leerlingen wegens onbetaalbare schoolfacturen in januari nog altijd zonder boeken in de klas zitten, zou echt niet mogen en komt bovenal het leren niet ten goede.

Een laptop/Chromebook voor iedere leerling, de zogenaamde Digisprong, beloofde veel goeds voor de schoolfactuur en de rompslomp van alle verplichte schoolboeken. Het is logisch dat een digitale overstap in de klas hand in hand zou gaan met een daling van kosten voor drukwerk en aankoop van schoolboeken. De schoolfactuur zou niet mogen stijgen. Helaas zien we in onze bevraging bij scholieren die werken met een laptop/Chromebook in de klas de omgekeerde beweging. Slechts 20% van de bevroegde scholieren geeft aan dat de aanschaf van een laptop/Chromebook op school zorgde voor een vermindering van andere schoolkosten (bv. handboeken, invulboeken, materiaal...) voor een deel van de vakken. Amper 2% van hen geeft aan dat de Digisprong zorgde voor een vermindering van schoolkosten voor alle vakken. De meerderheid van de bevroegde scholieren (73%) geeft aan dat het aanschaffen van een laptop/Chromebook op school er niet voor gezorgd heeft dat ze bij de start van het schooljaar minder schoolboeken en -materiaal moesten aankopen. Scholen maken geen duidelijke keuzes en de rekening is dubbelop.

Scholieren worden verplicht om naast een laptop/Chromebook allerlei hand- en invulboeken aan te kopen. De verplichte aankoop van deze boeken is duur en deels onbegrijpelijk. In meerdere reacties van leerlingen lezen we dat die dure boeken nauwelijks tot nooit gebruikt worden door leerkrachten, want die gebruiken vaak een eigen cursus. Dat heel wat pagina's in invulboeken leeg blijven, lezen we ook in het rapport van de Kwaliteitsalliantie¹⁷. Scholieren vinden dit een verlies van centjes en een zonde voor het klimaat.

“Wij kopen boeken aan die nooit gebruikt worden aangezien leerkrachten uiteindelijk volledig met eigen cursus werken en dan kunnen ze de oefeningen die ze ons wel uit het boek willen geven beter inscannen en online posten voor ons.”
Scholier, derde graad ASO

Als Vlaamse Scholierenkoepel vragen we om **dure en eenmalig te gebruiken invulboeken in het secundair onderwijs te vermijden**. Deze kosten veel, kunnen niet worden hergebruikt en belanden regelmatig deels of niet ingevuld in de papiermand. Invulboeken kunnen perfect vervangen worden door een (digitaal) alternatief.

Ook het gebruik van de laptop/Chromebook in de klas blijft een heikel punt. Scholen verwachten van leerlingen dat ze de laptop iedere dag *meesleuren* (zoals verschillende scholieren aanhaalden) naar school, maar in de klas blijft deze voor het meeste van de tijd in de boekentas zitten. Veel scholen en leerkrachten voelen nog steeds

¹⁶ [Iedereen een laptop op school, en toch blijft boekenfactuur even hoog: in elke klas zit leerling die schoolboeken niet kan betalen](#) - nieuwsartikel Nieuwsblad, 20 september 2022

¹⁷ [Naar een kwaliteitsalliantie](#), 2022

koudwatervrees. Ze verkiezen het gebruik van fysieke hand- en invulboeken boven het brede scala van beschikbare digitale toepassingen. Het is voor scholieren helemaal niet logisch om telkens op papieren blaadjes oefeningen te moeten maken als dit evengoed online kan. Zij stellen zich de vraag: “Waarom moesten we een laptop aankopen als we deze toch amper gebruiken?”. Uit de recente bevraging met de VOI.CE app blijkt dat een ruime meerderheid van de scholen naar eigen zeggen een visie heeft op ICT aangepast aan de context, maar ze niet altijd beschikken over een doeltreffende strategie om die visie te realiseren¹⁸. Halverwege de uitrol van de Digisprong zien we verschillende snelheden tussen scholen.

Als Vlaamse Scholierenkoepel vragen we secundaire scholen om een **beleid uit te werken rond de inzet van digitale onderwijs- en leermiddelen**, waarbij duidelijke keuzes gemaakt worden rond het gebruik van het type leermateriaal. Daarbij moet **het einddoel steeds een verhoging van de leerkwaliteit inhouden. Het dubbel gebruik van zowel digitale als fysieke leermiddelen zonder een didactische meerwaarde, moet worden vermeden.**

Aansluitend zien we in onze bevraging dat 39% van de bevroegde scholieren die werken met een laptop/Chromebook deze nooit mogen opladen op school. Bij 24% van de bevroegde scholieren die werken met een laptop/Chromebook mag dit meestal niet op school. Bij slechts 18% van hen mag dit meestal wel. Amper 10% van hen mag hun laptop altijd opladen. Omwille van de hoge energiefactuur en onvoldoende stopcontacten in de klas verbieden scholen het opladen van het toestel op de school. Leerlingen moeten hun toestel iedere schooldag volledig opgeladen meebrengen, wat automatisch zorgt voor een hogere energiefactuur voor gezinnen. Scholieren die hun laptop met een lege batterij meenemen kunnen in sommige gevallen de les niet volledig meevolgen. Enkelen onder hen krijgen hiervoor zelfs een sanctie. Aangezien heel wat scholen ook digitaal toetsen afnemen, vrezen we voor de resultaten van leerlingen die met een lege batterij naar de school trekken.

“Gewoon het aanschaffen van een laptop vind ik nogal vervelend. We doen er weinig mee en sleuren die toch met alle andere boeken mee naar school. Niet echt evident.”

Scholier, derde graad KSO

“Ik zie het nut niet van digitaal te gaan, als je alle boeken moet kopen: dan betalen mijn ouders voor zowel een laptop als boeken. Oké, dan zijn we verplicht om een laptop te kopen, maar dan zie ik dat het dan helemaal niet gebruikt wordt in de klas. Ik heb meerdere malen leerkrachten gehad die mij erop aanspraken dat ze liever hebben dat ik mijn echte boek erbij nam dan mijn online-boek (waarvoor

¹⁸ [Onderzoek Digitaal Onderwijs](#) - bevraging Onderwijsinspectie met de VOI.CE app, oktober 2022

dient deze Digisprong dan?).”

Scholier, derde graad ASO

“Mijn vriend neemt nu al 1 maand zijn laptop niet mee naar school en er is nog geen leerkracht die het heeft opgemerkt, terwijl we dit wel elke dag van hen zouden moeten meenemen... Daar gaat al dat geld dat je hebt gependend in een laptop.”

Scholier, derde graad ASO

Als Vlaamse Scholierenkoepel vragen we dat iedere scholier in het secundair onderwijs **kosteloze toegang heeft om de laptop/Chromebook op school op te laden**, zodat extra kosten thuis vermeden worden. Indien scholen hier niet de juiste infrastructuur voor hebben, moet deze dringend worden voorzien (bv. gratis lockers met oplaadmogelijkheid, laadkasten).

Naast ongebruikte laptops, niet ingevulde invulboeken en ongelezen handboeken, zijn er volgens scholieren nog vele andere nutteloze, ‘domme’ schoolkosten. In onze bevraging stelden we de vraag welke nutteloze schoolkosten scholieren in hun school tegenkomen. Deze kosten kan een school makkelijk vermijden en zien scholieren liever niet op hun schoolrekening staan:

- **Aankoop** van verplichte sportkledij van de school. Waarom moeten we verplicht sportkledij aankopen met het logo van de school? Op het einde van het zesde jaar hebben we dan 3 T-shirts en 3 te strakke broekjes die we niet meer gebruiken.
- **Afdrukkosten**. Waarom zoveel printen en kopiëren als elke leerling PDF's kan openen met hun verplicht aangekochte laptop/Chromebook? En kunnen sommige toetsen ook niet online worden afgenomen?
- **Locker**. Waarom moeten we deze huren en mogen we deze niet zomaar gebruiken?
- **Dure rekenmachine**. Kan dit niet met een app op onze laptop/Chromebook?
- Net zoals toiletpapier zouden **menstruatieproducten** ook gratis moeten zijn. De helft van de leerlingen menstrueert. Je ziet ons toch ook geen rol wc-papier meesleuren in onze boekentassen?
- **(Historische) atlas**. Kan dit niet met onze laptop/Chromebook? Moeten iedere leerling individueel een (historische) atlas aankopen als er ook aanwezig zijn in het lokaal? Ook tijdens examens kunnen we deze toch delen.
- **PO-doos** om te knutselen in de lessen Plastische Opvoeding. We moeten verplicht (duur) knutselmateriaal aankopen in ons eerste jaar, maar gebruiken dit niet meer vanaf het derde jaar. Kunnen we potloden, stiften, wasco's... niet delen of huren?
- **Duur werkmateriaal** (bv. in technische en arbeidsgerichte studierichtingen). Het huren van schoolmateriaal zou in alle scholen een optie moeten zijn.
- **Bijdrage voor de refter**. Betalen voor de refter (ook als je soms buiten eet), is niet cool.

- **Atoma schrift** voor lessen Wiskunde. Sommige leerkrachten Wiskunde verplichten leerlingen om een Atoma schrift aan te kopen. Dat is niet goedkoop. Je kan toch ook andere goedkopere schriften gebruiken?
- **Verplaatsingskosten** voor bepaalde activiteiten (bv. een sportdag). Sommige buitenschoolse activiteiten kunnen ook perfect in de buurt doorgaan en even leuk zijn.
- **Verplaatsingskosten voor schooluitstappen met openbaar vervoer.** Sommige leerlingen hebben voor een traject al een persoonlijk abonnement. Dubbel betalen voor openbaar vervoer is echt niet fijn!
- **Speculaas van Sinterklaas.** Zonde dat we dit moeten betalen. Krijgen we dit niet cadeau?

Als Vlaamse Scholierenkoepel vragen we aan secundaire scholen om 'domme' schoolkosten ieder schooljaar in kaart te brengen en deze **te vermijden**.

Moeten we dat wel betalen?!

Heel wat scholen rekenen geld aan voor zaken die ze kosteloos moet voorzien, zoals de toegang tot online leerplatformen als Smartschool of andere administratieve zaken (bv. leerlingenkaarten). Als Vlaamse Scholierenkoepel proberen we scholieren zo goed mogelijk te informeren. Dit doen we als Vlaamse Scholierenkoepel in samenwerking met WAT WAT¹⁹, een platform van 80 organisaties die jongeren willen informeren en toeleiden naar advies of hulp. Op de website van WAT WAT vinden jongeren o.a. een antwoord op de vraag "Welke kosten mag een school aanrekenen?"²⁰. We schreven dit online artikel op basis van de beschikbare informatie over schoolkosten op de website van het Departement Onderwijs²¹. Op deze website lezen we het volgende:

The screenshot shows a website header for 'Vlaanderen ONDERWIJS EN VORMING'. The main heading is 'Bijdrageregeling voor materialen, activiteiten en diensten'. Below it, it states: 'Een school voor secundair onderwijs mag wel een bijdrage vragen voor:' followed by a bulleted list: '• Didactisch materiaal: boeken of kopieën die nodig zijn voor de lessen ...', '• Bepaalde activiteiten: theaterbezoek, meerdaagse uitstappen ...', and '• Diensten en producten: maaltijden, drankjes, middagtoezicht, opvang, schoolbus ...'. A concluding sentence reads: 'Die bijdrage mag niet te hoog zijn. Maar toch kunnen in sommige studierichtingen de kosten flink oplopen.'

Bron: Website Departement Onderwijs (november, 2022)

¹⁹ [WAT WAT](#)

²⁰ [Welke kosten mag een school aanrekenen?](#)

²¹ [Schoolkosten in het secundair onderwijs](#) - website Departement Onderwijs

Voor scholieren zorgt deze bovenstaande info vaak tot meer verwarring dan voor meer verduidelijking wegens het open karakter van de lijst. De drie puntjes ‘...’ (beletseltkens) geven ruimte voor eigen invulling en creëren zo een grijze zone. Een duidelijke, toegankelijke en afgebakende oplijsting van wat scholen nu juist wel en niet mogen doorrekenen als bijdrage is onvindbaar in de huidige regelgeving, maar tegelijk wel nodig.

Als Vlaamse Scholierenkoepel vragen we om **een duidelijke, afgebakende regelgeving omtrent de bijdragen die scholen mogen vragen.**

We vragen aan de onderwijsaanbieders om hun scholen **goed te informeren** over de zaken waarvoor ze wel en niet kosten mogen aanrekenen.

Voor antwoorden op specifieke vragen over schoolkosten kunnen scholieren, ouders, en andere belanghebbenden terecht bij de Commissie zorgvuldig bestuur. De Commissie zorgvuldig bestuur beantwoordt vragen over o.a. de kosteloze toegang van het secundair onderwijs, maar de contactgegevens zijn niet makkelijk te vinden en worden niet standaard opgenomen in het schoolreglement. Een scholier of ouder/voogd kan na het vinden van de contactgegevens een informatieve vraag stellen via mail of per post.

Wanneer een scholier of ouder/voogd een klacht wil neerleggen tegen een onterechte (hoge) schoolkost moet dit via de Commissie zorgvuldig bestuur aan de hand van een aangetekende brief²². Deze procedure is omslachtig en schrikt scholieren en hun ouder(s)/voogd af om effectief een klacht neer te leggen. Naast de Commissie zorgvuldig bestuur is er geen enkele andere instantie waar scholieren terecht kunnen voor antwoorden op specifieke vragen over schoolkosten en de opstart van een klachtenprocedure.

Als Vlaamse Scholierenkoepel vragen we dat secundaire scholen **verplicht worden om de contactgegevens van de Commissie zorgvuldig bestuur in hun schoolreglement op te nemen.** Indien secundaire scholen toch onterecht (te hoge) kosten aanrekenen, moet de Commissie zorgvuldig bestuur **een laagdrempelig aanspreekpunt** zijn waar deze praktijken kunnen worden bevestigd en aangepakt.

Wanneer er toch problemen zijn met de betaling van schoolfacturen is het belangrijk dat scholen samen met de leerling en ouder(s)/voogd op zoek gaan naar een menselijke oplossing. Verhalen van leerlingen die omwille van onbetaalde schoolrekeningen hun rapport niet ontvangen zijn helaas niet uitzonderlijk. Ook incassobureaus worden door scholen of externe boekenleveranciers nog geregeld ingeschakeld bij onbetaalde schoolrekeningen. Het inschakelen van zo een bureau is allesbehalve menselijk en schaadt het vertrouwen tussen de leerling, diens ouder(s)/voogd en de school.

²² [Met een vraag of klacht naar de Commissie zorgvuldig bestuur](#) - website Departement Onderwijs

Als Vlaamse Scholierenkoepel vragen we om **het inschakelen van incassobureaus te verbieden.**

Als Vlaamse Scholierenkoepel vragen we aan de **onderwijsinspectie** om **streng te bewaken dat scholen essentiële zaken als rapporten uitdelen niet verbinden aan het al dan niet betalen van schoolrekeningen.**